

..

Paperikielen lyhenteitä¹

Useat muistavat varmaan kieliopista, että demonstratiivipronomineja eli osoittavia asemoja ovat *tämä, tuo, se, nämä, nuo, ne*. Kaikki osaavat noita huomaamattomia pikku sanoja omalta kohdaltaan käyttääkin — ainakin vapaassa puheessaan. Merkillisempää on, että monien pronominikorva pettää silloin kun ajatukset pitäisi panna paperille ja että nuo tavalliset sanat silloin yhtäkkiä unohtuvatkin mielestä. Koetan todistaa väitteeni ja luen katkelman lehti uutisesta. Pyydän kuulijoita heristämään korviaan:

»Lomakkeiden yleinen jakelu alkoi eilen, jakelupaikkoina yksitoista poliisi-asemaa sekä Kallion paloasema, Lautta-saaren VPK:n talo ja verovirasto. Ao.

paikoissa otetaan myös vastaan täytettyjä kaavakkeita.»

Sanoisiko kukaan vapaasti puhuessaan »ao. (eli siis asianomaisissa) paikoissa»? Ei varmaan; vastaanotto paikat on juuri lueteltu, ja siksi sanottaisiin yksinkertaisesti: *näissä* paikoissa otetaan myös vastaan täytettyjä lomakkeita.

Toinen esimerkki: »Tähän mennessä on Suomessa rengastettu yli 400 000 lintuysilöä, joista naurulokkeja 40 000 ja talitiaisia 28 000. Tosin vasta viime vuosina on päästy em. rengastustuloksiin, mutta harrastus on laajenemassa.» Em. rengastustuloksiin, siis edellä mainittuihin rengastustuloksiin. Kyllähän tulokset onkin mainittu edellä, mutta kuka

¹ Esitetty yleisradion »Kielivartiossa» 8. 3. 1962.

puhuisi tosissaan noin kankeasti? Kirjoitetussakin kielessä hyvin riittäisi puhekielelle ominainen näppärä asemosana: Tosin vasta viime vuosina on päästy *noihin* rengastustuloksiin.

Kolmas esimerkki. Yleisön osaston kirjoittaja on pitkään esitellyt huomaa-miaan liikennepulmia ja lopettaa tämänöiseen ponteon: »Olisin iloinen, jos yllä esittämäni ajatukset voisivat myötävaikuttaa ko. ajankohtaisten liikennepulmien ratkaisemiseksi.» Ko. (= kyseessä olevien) pulmien — taas riittäisi: *näiden* pulmien ratkaisemiseksi. Eikä tarvitsisi puhua edes »yllä esittämistäni ajatuksista» — sana *ajatukseni* ilman mitään määritteitä ajaisi ytimekkäästi saman asian.

Näin tullaankin toiseen muistettavaan seikkaan: jos nuo paperikielen lyhenteet *ao.*, *em.*, *ko.* usein voidaan korvata sujuvalla asemanalla, niin vielä useammin ne voidaan pyyhkäistä kokonaan pois. Turun yliopiston kanslia esitteli kerran uutisessaan pitkään uusien opiskelijainilmoittautumismuodollisuuksia ja jatkoi juhlavasti: »Huomautetaan, että opintokirjan puuttuminen sen vuoksi, että e.m. ilmoittautumistoimenpiteet ovat kesken, ei estä asianomaista osallistumasta luentoihin ja harjoituksiin.» — En puutu tämän huomautuksen muuhun kansliatyyliseen pöhhön; totean vain, että kaikille on jo sel-

vää, mistä ilmoittautumistoimenpiteistä (eli lyhemmin: ilmoittautumistoimista) tuossa kohden on puhe. Ei siksi tarvitse puhua em. (= edellä mainituista) ilmoittautumistoimenpiteistä, vaan riittää vallan hyvin: sen vuoksi, että ilmoittautumistoimet ovat kesken.

Lehtikieltä on tämänkin tapaus: »Neue Zürcher Zeitungin kirjoitus julkaistaan toisaalla lehdessämme osoituksena siitä, miten vähän pyrkimyksiemme tunte-musta po. artikkelin kirjoittajalla oikeastaan on.» Minkäpä muunkaan artikkelin kuin po. eli puheena olevan artikkelin kirjoittajalla? kysyneä joku. Ja voidaan vastata: ei minkään muun. Jätetään siis *po.* pois ja sanotaan sujuvasti: miten vähän artikkelin kirjoittaja oikeastaan tuntee pyrkimyksiämme.

Tässä tuli puheeksi muutamia tavallisia lyhenteitä: *ao.*, *em.*, *ko.*, *po.* Lisää samanlaisia vilisee huonojen kynämies-ten käsialoissa: *eo.* = edellä oleva, *yo.* = yllä oleva, jopa *ym.* = yllä mainittu (kieliopin mukaan se kyllä merkitsee vain 'ynnä muuta'). Ei niitä monestikaan toden teolla tarvita; kuulosteltakoon vain, niin huomataan, että paljon tyylikkäämpää on käyttää puhekielen mukaista asemosanaa *tämä* tai *tu* tai heittää koko puiseva lyhenne semmoiseen yli laidan.

TERHO ITKONEN